

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Betalningsbalansen

Tredje kvartalet 2009

Betalningsbalansen

Tredje kvartalet 2009

Statistiska centralbyrån
2009

Balance of Payments. Third quarter 2009

Statistics Sweden
2009

Producent Producer	Statistiska centralbyrån, enheten för betalningsbalans och finansmarknadsstatistik Statistics Sweden, Balance of Payments and Financial Markets Box 24300 SE-115 81 Stockholm +46 8 506 940 00
Förfrågningar Inquiries	Lena Finn, +46 8 506 944 09 lena.finn@scb.se Camilla Bergeling, +46 8 506 942 06 camilla.bergeling@scb.se Lizette Appelberg, +46 8 506 944 04 lizette.appelberg@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i denna publikation. Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, Betalningsbalansen. Tredje kvartalet 2009.

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, Balance of Payments. Third quarter 2009.

Omslag/Cover: Ateljén, SCB

URN:NBN:SE:SCB-2009-FM04BR0904_pdf (pdf)

Denna publikation är endast tillgänglig på www.scb.se.

This publication will only be published on www.scb.se.

Förord

Betalningsbalansen sammanställs och publiceras sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

Betalningsbalansen är en sammanställning av Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden och delas in i bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen.

Denna rapport omfattar utfallet av tredje kvartalet 2009.

Statistiska centralbyrån, december 2009

Lars Melin

Christina Ekblom

Innehåll

Förord	3
Betalningsbalansen	7
Bytesbalans	8
Handelsbalans.....	8
Tjänstebalans.....	9
Faktorinkomster.....	10
Avkastning direkta investeringar	11
Avkastning portföljinvesteringar.....	12
Avkastning övriga investeringar	12
Löpande transfereringar och kapitalbalans.....	13
Finansiell balans	14
Direkta investeringar	14
Portföljinvesteringar	14
Övriga investeringar	16
Valutareserv	17
Svenska tillgångar och skulder mot utlandet, netto	18
Vad är betalningsbalansen?	19
En härledning av betalningsbalansen	19
Sambandet med utlandsställningen	21

Betaldningsbalansen

Betaldningsbalansen för tredje kvartalet 2009 gav ett överskott i bytesbalansen på 53,1 miljarder kronor, svagt negativ kapitalbalans och ett underskott på 174,7 miljarder kronor i den finansiella balansen.

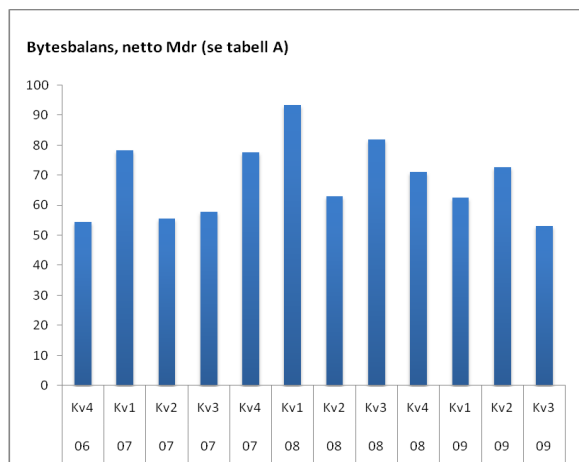
Den totala nettohandeln med varor och tjänster uppgick under kvartalet till 48,3 miljarder kronor vilket är en försämring både från föregående kvartal och motsvarande kvartal 2008. Det är framförallt varuhandeln som fortsätter att vika. Från motsvarande kvartal 2008 har värdet av exporten och importen minskat med cirka 18 procent vardera.

Posten resor uppvisade för första gången ett nettoinflöde efter att utländska resenärers konsumtion vid resande i Sverige ökade med 6 procent från motsvarande kvartal föregående år.

Finanskrisen och den kraftiga konjunkturedgången har inneburit lägre vinster för företagen. Detta återspeglas i avkastningen för bolag inom direktinvesteringsförhållanden som under kvartalet gav ett nettoinflöde på 16,0 miljarder kronor. Den totala kapitalavkastning genererade under kvartalet ett nettoinflöde på 16,2 miljarder kronor vilket kan jämföras med 37,3 miljarder motsvarande kvartal föregående år.

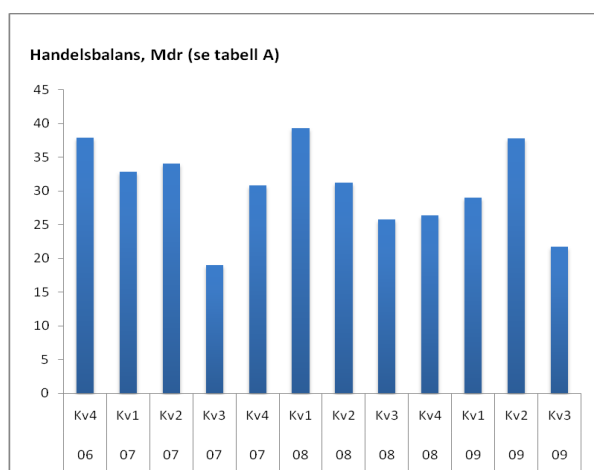
Den finansiella balansen resulterade i ett nettoutflöde om 174,7 miljarder kronor, där direkta investeringar stod för det största nettoutflödet på 98,3 miljarder kronor. Under det tredje kvartalet förvärvade Vattenfall AB det holländska energibolaget Nuon vilket bidrog till stora nettoutflöden. Även övriga investeringar resulterade i stora nettoutflöden om 78,9 miljarder kronor. Det var framförallt de svenska storbankerna som även under detta kvartal fortsatte att generera kapitalutflöden vilket beror på den minskade upplåningen mot utlandet.

Bytesbalans

Överskottet i bytesbalansen försvagades under tredje kvartalet med cirka 20 miljarder från föregående kvartal och uppgick till 53,1 miljarder kronor. Även i jämförelse med motsvarande period föregående år försvagades bytesbalansen, med cirka 29 miljarder kronor. Kapitalavkastningen har mer än halverats sedan tredje kvartalet föregående år vilket bidrog till försvagningen. Handelsbalansen uppgick till 21,7 miljarder kronor efter fortsatt vikande varuhandel. Tjänstebalansen uppgick till 26,6 miljarder kronor vilket var en försämring från både föregående kvartal och motsvarande period föregående år. Faktorinkomsterna resulterade i ett nettoinflöde om 15,7 miljarder kronor och de löpande transfereringarna resulterade i ett nettoutflöde om 10,9 miljarder kronor.

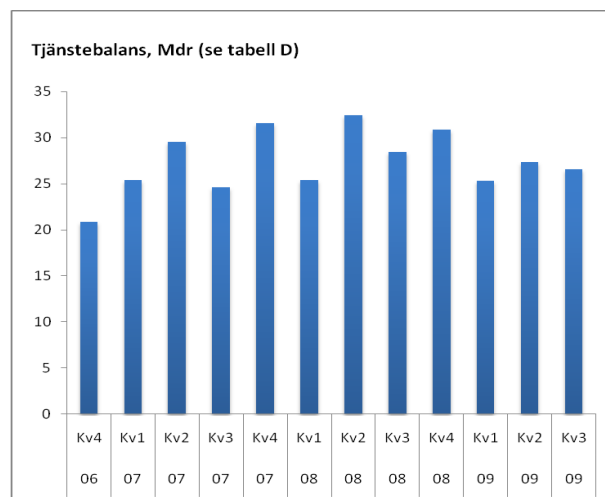
Handelsbalans

Varuexporten uppgick till 241,3 miljarder under tredje kvartalet och varuimporten uppgick till 219,5 miljarder, vilket gav ett handelsnetto på 21,7 miljarder kronor. Exporten fortsatte att sjunka och har i jämförelse med motsvarande period föregående år minskat i värde med 18 procent.

Importen däremot stärktes under kvartalet från föregående period, men sjönk även här i värde med cirka 18 procent från tredje kvartalet 2008. Handeln med EU-länder, som värdemässigt utgör mer än hälften av Sveriges export och import, sjönk kraftigt från motsvarande period 2008.

Tjänstebalans

Både exporten och importen av tjänster har ökat i jämförelse med föregående kvartal vilket resulterade i att tjänstebalansen för tredje kvartalet uppgick till 26,6 miljarder kronor. I jämförelse med tredje kvartalet 2008 har överskottet i tjänstebalansen däremot minskat med 1,8 miljarder kronor vilket orsakades av en lägre export samtidigt som tjänsteimporten var nästintill oförändrad.

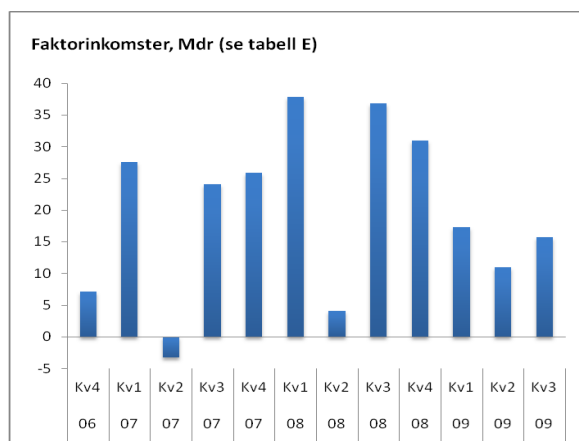
Totalt uppgick exporten av *transporttjänster* till 19,5 miljarder och importen till 14,8 miljarder kronor efter att både exporten och importen ökade från föregående kvartal. I jämförelse med tredje kvartalet 2008 var det däremot en minskning för båda flödena med 2,2 miljarder för exporten och 1,3 miljarder för importen. Det ökade inflödet från föregående kvartal orsakades framförallt av exportökningen av *sjöfartstjänster* och *flygtransporter*. För importökningen bidrog även här *flygtransporter* för positiv utveckling från föregående kvartal tillsammans med *järnvägstransporter*.

Posten *resor* omfattar varor och tjänster som resenärer förvärvar vid resande i andra länder. Eftersom det är kraftig säsongsvariation i posten görs jämförelsen bäst med motsvarande period föregående år. Trenden från tidigare kvartal med minskat underskott har fortsatt även för detta kvartal och för första gången resulterade posten *resor* i ett nettoinflöde, som uppgick till 0,2 miljarder kronor. Exporten av resor, som består av utländska resenärers konsumtion vid resande i Sverige, ökade med 6 procent från tredje kvartalet 2008 och uppgick till 26,5 miljarder kronor. Importen, dvs. svenskarnas utgifter vid resor utomlands, uppgick till 26,4 miljarder vilket är en minskning med 4 procent vid samma jämförelse.

Både exporten och importen av de övriga tjänsteslagen minskade totalt sett sedan föregående kvartal och resulterade i ett överskott om 21,7 miljarder

kronor. Exporten sjönk även i jämförelse med motsvarande period 2008 medan importen däremot stärktes. Importökningen orsakades framförallt av det ökade utflödet av delposten *övriga affärstjänster*. Från föregående kvartal var det framförallt delposterna *licenser & royalties* och *byggnadstjänster* som bidrog till den negativa nettoutvecklingen. Den totala minskningen begränsades dock något av nettoökningar inom delposterna *kommunikationstjänster* och *data- och informationstjänster*.

Faktorinkomster

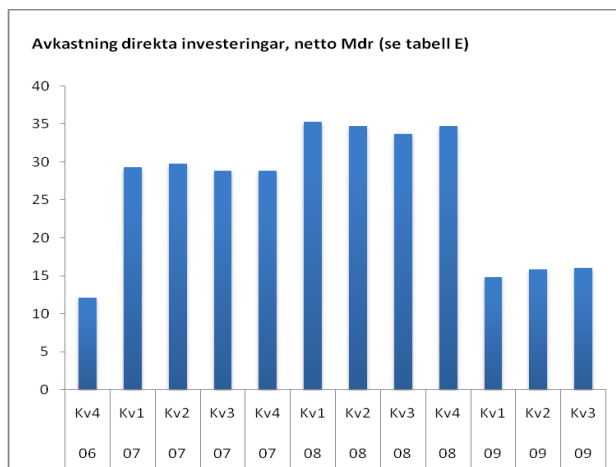

Faktorinkomster, som består av löner och avkastning på kapital, visade under tredje kvartalet ett överskott på 15,7 miljarder vilket var ett ökat nettoinflöde på 4,7 miljarder från föregående kvartal. Avkastningen på direkta investeringar resulterade i ett nettoinflöde på 16,0 miljarder medan avkastningen på portföljinvesteringar resulterade i ett nettoutflöde på 1,7 miljarder kronor.

Avkastningen på övriga investeringar resulterade i ett nettoinflöde på 1,9 miljarder kronor vilket kan jämföras med ett nettoinflöde på 2,7 miljarder föregående kvartal.

Posten *löner* genererade ett nettoutflöde på 0,5 miljarder vilket var i nivå med tidigare perioder.

Avkastning direkta investeringar

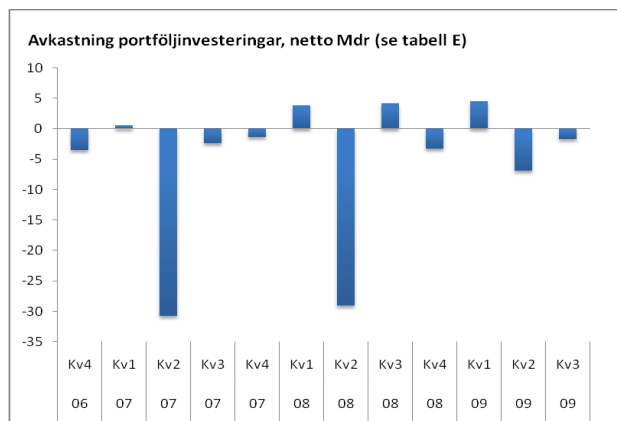
Avkastningen på direkta investeringar genererade ett nettoinflöde på 16,0 miljarder kronor där återinvesterade vinstmedel stod för stora inflöden. Totalt sett är kapitalavkastningen betydligt lägre för 2009 än tidigare perioder. Den finansiella krisen har givit effekt på den reala ekonomin och därmed företagens vinster, vilket påverkar avkastningen för bolag inom direktinvesteringsförhållanden.

Avkastningen på direkta investeringar i utlandet uppgick till 48,2 miljarder kronor vilket kan jämföras med ett inflöde på 68,5 miljarder tredje kvartalet 2008. Avkastningen på direkta investeringar i Sverige uppgick till 32,3 miljarder kronor, vilket var en minskning av utflödet med 2,6 miljarder från tredje kvartalet 2008.

Under kvartalet genererade utdelningar ett nettoutflöde om 5,7 miljarder kronor.

Avkastningen på direkta investeringar har reviderats kraftigt för 2008 på grund av att de prognostiserade värdena för 2008 har ersatts med värden enligt utfallet från den årliga undersökningen för företag inom direktinvesteringsförhållanden.

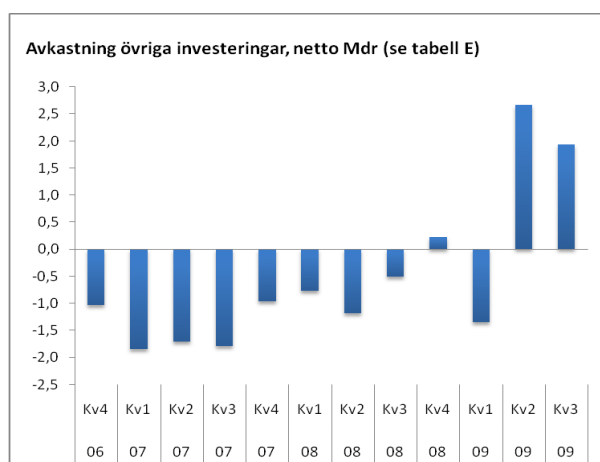
Avkastning portföljinvesteringar

Avkastning på portföljinvesteringar gav ett nettoutflöde på 1,7 miljarder kronor under det tredje kvartalet vilket kan jämföras med ett nettoinflöde på 4,2 miljarder kronor motsvarande kvartal 2008.

Avkastningen på räntebärande värdepapper genererade ett nettoutflöde på totalt 11,1 miljarder kronor under det tredje kvartalet. Räntekostnaden för svenska räntebärande värdepapper uppgick till 21,5 miljarder kronor. Avkastningen på utländska räntebärande värdepapper uppgick till 10,5 miljarder kronor och utdelningar på utländska aktier uppgick till 9,3 miljarder kronor. Den totala avkastningen på portföljinvesteringar i utlandet resulterade därmed i ett nettoinflöde på 19,8 miljarder kronor.

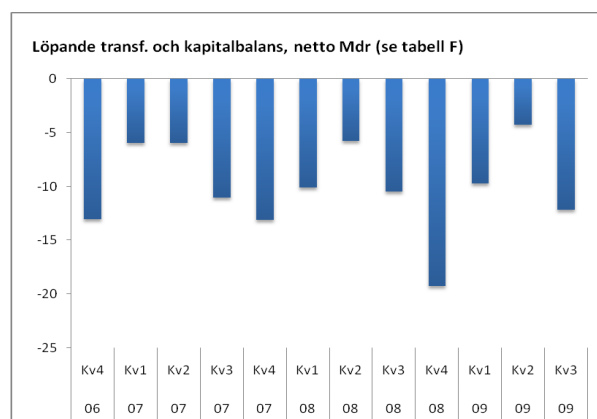
Avkastning övriga investeringar

Avkastning på övriga investeringar gav ett nettoinflöde på 1,9 miljarder kronor under tredje kvartalet, vilket kan jämföras med ett nettoutflöde på 0,5 miljarder kronor under motsvarande period 2008. Avkastningen på övriga investeringar i utlandet uppgick till 10,6 miljarder och avkastningen i Sverige uppgick till 8,7 miljarder kronor.

Avkastning på övriga investeringar består av avkastning på lån och depositioner m.m. De största bidragen till posten är avkastning på sådana tillgångar respektive skulder som banker i Sverige har gentemot motparter i utlandet.

Löpande transfereringar och kapitalbalans

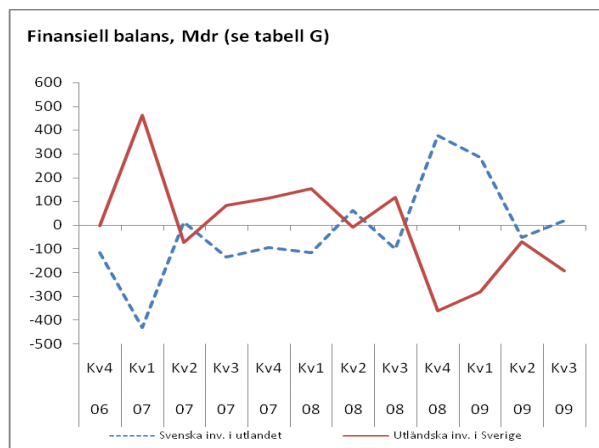

Underskottet av de löpande transfereringar och kapitalbalans ökade från föregående kvartal med 7,9 miljarder och uppgick till 12,2 miljarder kronor. Även i jämförelse med tredje kvartalet föregående år har underskottet ökat med 1,7 miljarder kronor.

Utflödet för de löpande transfereringarna ökade från föregående kvartal vilket framförallt berodde på att transfereringarna som har anknytning till EU ökade med 4,0 miljarder. Samtidigt minskade det totala inflödet av de löpande transfereringarna med 4,7 miljarder vilket gav upphov till det ökade underskottet av posten sedan föregående kvartal.

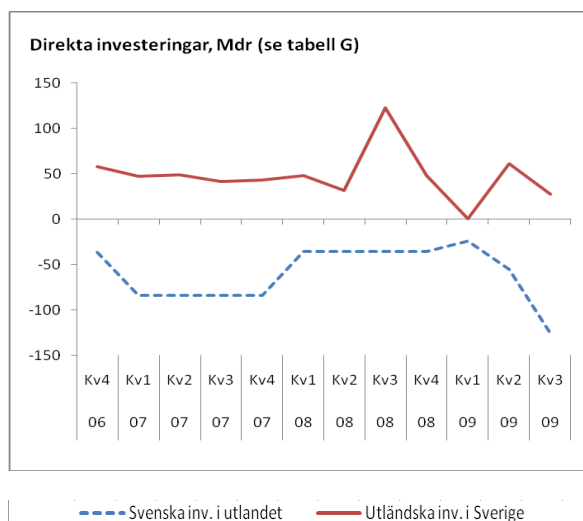
Posten övrigt, d.v.s. alla övriga transfereringar som inte har anknytning till EU eller U-bistånd, resulterade i ett nettoutflöde på 4,2 miljarder kronor vilket är ett oförändrat utflödet.

Finansiell balans

Den finansiella balansen resulterade i ett nettoutflöde om 174,7 miljarder kronor. Direkta investeringar stod för det största nettoutflödet på 98,3 miljarder kronor. Även övriga investeringar, finansiella derivat och valutaservisen gav upphov till kapitalutflöden. Portföljinvesteringar däremot resulterade i ett nettoinflöde om 55,9 miljarder kronor vilket förklaras framförallt av värdepappersupplåningen utomlands.

Direkta investeringar

Direkta investeringar gav ett nettoutflöde på 98,3 miljarder kronor för det tredje kvartalet 2009 vilket kan jämföras med ett nettoinflöde på 6,2 miljarder föregående kvartal. Kapitalutflödet förklaras främst av Vattenfall AB:s förvärv av det holländska energibolaget Nuon.

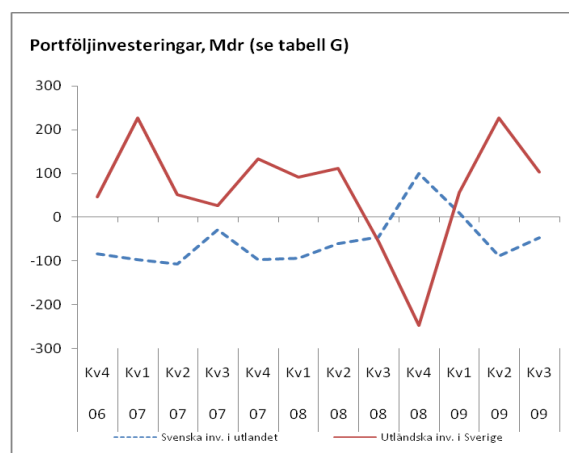
Svenska direkta investeringar i utlandet resulterade i ett nettoutflöde på 126,1 miljarder. Det stora utflödet härrör främst från delposten eget kapital som gav ett nettoutflöde på 114,9 miljarder kronor, där Vattenfall AB:s

förvärv av aktier i Nuon står för de största flödena. Delposten lån uppvisar däremot ett nettoinflöde på 23,2 miljarder kronor vilket kan jämföras med ett nettoinflöde på 39,5 miljarder kronor för motsvarande kvartal år 2008. Utlandets investeringar i Sverige uppgick under kvartalet till ett nettoinflöde om 27,9 miljarder kronor.

Generellt märks tydligt den globala lågkonjunkturen i uppgifterna om direkta investeringar då antalet nyinvesteringar både i Sverige och utlandet har minskat betydligt.

Portföljinvesteringar

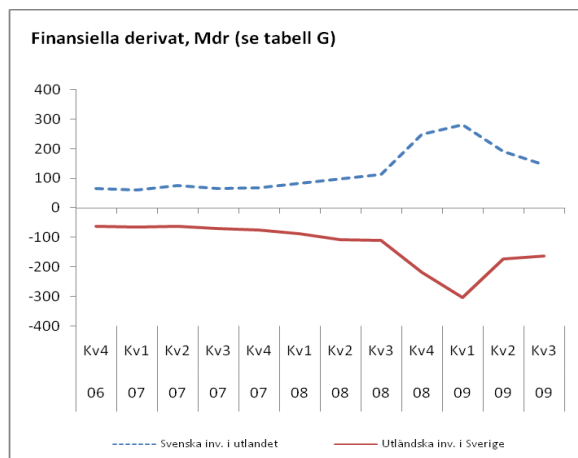
Portföljinvesteringar genererade kapitalinflöden på totalt 55,9 miljarder kronor under årets tredje kvartal. Inflödet beror framförallt på handeln med svenska räntebärande värdepapper. Svenska investeringar i utländska aktier och räntebärande värdepapper medförde däremot utflöden av kapital.

Utländska placerares handel med svenska räntebärande värdepapper gav upphov till ett nettoinflöde på 97,5 miljarder kronor. Inflödet beror framförallt på värdepappersupplåningen i utlandet. Svenska banker och bostadsinstitut fortsatte under det tredje kvartalet att finansiera sin verksamhet genom upplåning i utlandet. Även Riksgälden emitterade värdepapper vilket bidrog till inflödet.

Svenska investeringar i utländska värdepapper gav under det tredje kvartalet ett nettoutflöde på 48,0 miljarder kronor. Det var köp av framförallt utländska aktier som bidrog till kapitalutflödet.

Det tredje kvartalet 2009 infördes en ny metod avseende statistiken över handeln med svenska räntebärande värdepapper utgivna i utländsk valuta. Insamlade transaktioner har ersatts med estimeringar utifrån ställningsvärden, korrigerat för valutakursförändringar och övriga värdeförändringar.

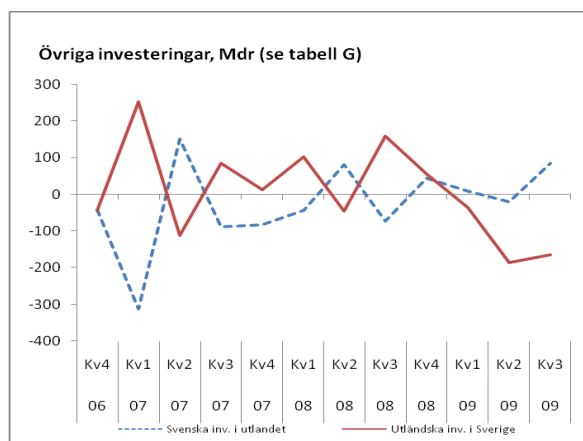
Finansiella derivat

Under det tredje kvartalet 2009 genererade transaktioner i finansiella derivat ett nettoutflöde om 17,0 miljarder kronor. De stora bruttoflödena som uppvisats under tidigare kvartal har nu minskat och ligger på betydligt lägre nivåer.

Flöden från finansiella derivat uppkommer genom realiserade värden från förfallna kontrakt, samt genom olika typer av premiebetalningar. De finansiella instrument som utgör derivat är främst optioner, terminer och swappar. De största handelsvolymerna avser olika typer av valutaderivat.

Övriga investeringar

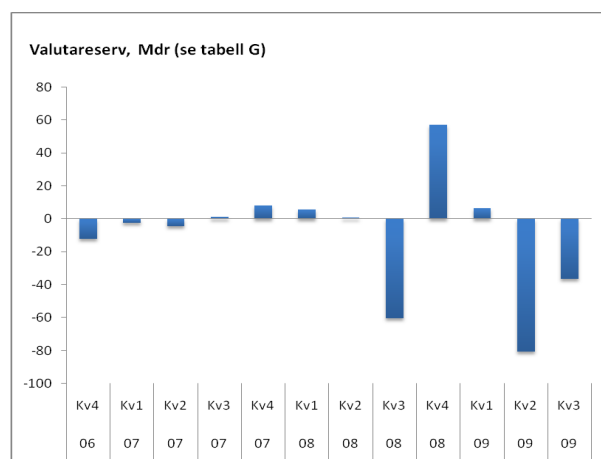
Övriga investeringar gav ett nettoutflöde på 78,9 miljarder kronor för det tredje kvartalet 2009. Motsvarande period föregående år genererade övriga investeringar ett nettoinflöde på 84,9 miljarder kronor.

Övriga investeringar består huvudsakligen av banksektorns lån till och från utlandet exklusive värdepapperslån vilka varierar kraftigt över kvartalen. De svenska storbankerna fortsatte även under detta kvartal att generera kapitalutflöden vilket beror på minskad upplåning mot utlandet. Liksom föregående kvartal bidrog Riksbanken till en relativt stor del av

utflödet. Utländska investeringar i Sverige gav totalt ett nettoutflöde på 163,5 miljarder kronor.

Svenska investeringar i utlandet gav upphov till ett nettoinflöde på 84,6 miljarder kronor. Inflödet beror framförallt på en minskning i utlåningen till utlandet.

Valutareserv

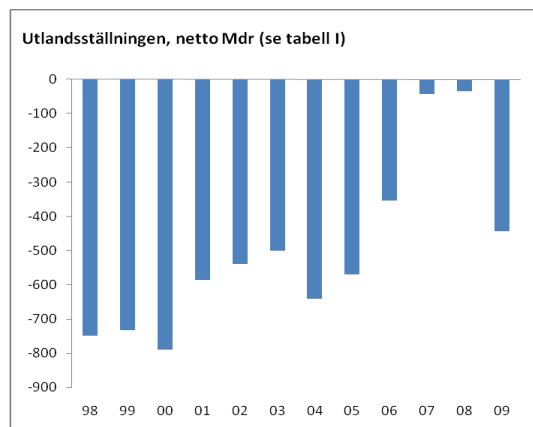

Valutareserven resulterade det tredje kvartalet 2009 i ett nettoutflöde på 36,3 miljarder kronor, vilket är en relativt stor förändring historiskt sett. Jämfört med andra kvartalet 2009 var det dock mer än en halvering.

Kapitalutflödet beror till stor del på tilldelningen av SDR från IMF i augusti men även på köpet av utländska obligationer. SDR, särskilda dragningsrätter (Special Drawing Rights) är en internationell reservtillgång som tillskapats av Internationella valutafonden, IMF, för tilldelning till medlemsländerna.

En av Riksbankens viktigaste uppgifter är att se till att det finns likviditet i de svenska bankerna. Ökade åtaganden mot utländska organisationer, andra centralbanker och ökat behov av utländsk valuta i de svenska bankerna har gett upphov till förstärkning av valutareserven. Riksbanken har under kvartalet fortsatt att låna kapital i utländsk valuta från Riksgälden.

Svenska tillgångar och skulder mot utlandet, netto

Den svenska nettoskulden mot utlandet ökade under första halvåret 2009 med 138 miljarder kronor och uppgick till 582 miljarder kronor enligt preliminära siffror. Detta är den största svenska nettoskulden mot utlandet sedan år 2004.

Nettotillgången i form av direkta investeringar har prognostiserats till 458 miljarder kronor, vilket är en ökning jämfört med föregående år.

Den faktor som kommit att få störst betydelse för utvecklingen av utlandsställningen är kronkursen. Andra viktiga faktorer är priserna på aktiemarknaden i Sverige och utlandet, samt marknadsvärdet av direktinvesteringsföretag.

Värdet på tillgångar och skulder mot utlandet i derivatinstrument fortsätter att ligga på en hög nivå. Vid halvårsskiftet uppgick ställningsvärdet för tillgångar i derivatkontrakt, d.v.s. kontrakt med positiva marknadsvärden, till 498 miljarder kronor. Motsvarande ställningsvärde för skulder, d.v.s. kontrakt med negativa marknadsvärden, uppgick till 427 miljarder kronor.

Nettoskulden för portföljinvesteringar ökade kraftigt under första halvåret 2009 och uppgick till 1 142 miljarder kronor. Nettoskulden för övriga investeringar uppgick till 282 miljarder kronor. Efter Riksbankens beslut att förstärka valutareserven har den hittills ökat med 80 miljarder kronor under 2009 och visade vid halvårsskiftet ett ställningsvärde om 313 miljarder kronor.

Den officiella sammanställningen av Sveriges utlandsställning redovisas till marknadsvärde utom direkta investeringar, som anges med bokfört värde. Som komplettering publiceras också en sammanställning av utlandsställningen där ett marknadsvärde för direkta investeringar har beräknats. Enligt denna sammanställning hade Sverige en nettoskuld på utlandet under 2008 motsvarande 260 miljarder kronor.

Vad är betaldningsbalansen?

Betaldningsbalansen produceras och sammanställs sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

I en sluten ekonomi bestäms nivån på investeringarna av det samlade sparandet i ekonomin. Detta innebär att om sparandet av någon anledning minskar blir följden att även investeringarna minskar. I en öppen ekonomi är sambandet mellan sparande och investeringar inte lika tydligt eftersom globala finansiella marknader gör att internationellt kapital enkelt kan flöda mellan länder. Betaldningsbalansen innehåller information om dessa flöden. Det är helt enkelt en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden.

Betaldningsbalansen kan delas in i:

- Bytesbalansen, som visar handel i varor och tjänster, löner, avkastning på finansiella tillgångar och skulder, samt löpande transfereringar såsom t.ex. EU-bidrag och avgifter.
- Kapitalbalansen, som dels omfattar EU-bidrag och U-bistånd för reala investeringar och dels köp och försäljning av rättigheter, såsom t.ex. patent.
- Den finansiella balansen, som delas in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserven. Den finansiella balansen visar förändringar i finansiella tillgångar och skulder gentemot omvärlden.

En härledning av betaldningsbalansen

Ett lands bruttonationalprodukt, BNP_t , är det samlade värdet på de varor och tjänster som produceras i landet under ett visst år t . Produktionen används till att tillfredsställa antingen den inhemska efterfrågan i form av hushållens konsumtion, C_t , privata investeringar, I_t , och offentliga utgifter, G_t , eller till att levereras utomlands i form av export av varor och tjänster, X_t . Den inhemska efterfrågan kan även tillgodoses av import av varor och tjänster, M_t . Den s.k. nationella inkomstidentiteten visar att ett lands produktion under ett enskilt år är lika med summan av den inhemska efterfrågan ($C_t + I_t + G_t$) och nettoförsäljningen av varor och tjänster till övriga världen ($X_t - M_t$):

$$BNP_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t.^1 \quad (1)$$

Genom att addera de s.k. nettofaktorinkomsterna, F_t , d.v.s. svenska faktorinkomster intjänade utomlands (svenska löntagares ersättning utomlands samt avkastningen på svenskt kapital utomlands) minus utländska faktorinkomster intjänade i Sverige (utländska löntagares ersättning i Sverige

¹ Denna relation kallas för en identitet eftersom den definitionsmässigt måste vara uppfylld i varje enskild tidsperiod.

samt avkastningen på utländskt kapital i Sverige) kan (1) skrivas om i termer av den s.k. bruttonationalinkomsten, BNI_t :²

$$BNI_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t + F_t. \quad (2)$$

En omskrivning av (2) ger:

$$BNI_t - C_t - G_t = S_t = I_t + X_t - M_t + F_t, \quad (3)$$

där S_t avser det samlade nationella sparandet i ekonomin. Det nationella sparandet utgörs av den konsoliderade offentliga sektorns sparande, $T_t - G_t$, där T_t är skatteintäkten, och hushållens sparande, $BNI_t - T_t - C_t$.³

Enligt (3) gäller:

$$S_t - I_t = X_t - M_t + F_t. \quad (4)$$

Differensen mellan S_t och I_t kallas ofta för nettoinvesteringarna gentemot utlandet och differensen mellan X_t och M_t kallas för handelsbalansen.

$X_t - M_t + F_t$ är bytesbalansen. Ekvation (4) visar därmed att det finns ett enkelt samband mellan nettoinvesteringarna och handelsbalansen. För en given nettofaktorinkomst kommer alltid förändringar i differensen mellan S_t och I_t att följas av motsvarande förändringar i differensen mellan X_t och M_t . Ekvation (4) visar också att det inte går att på kort sikt reducera ett underskott i handelsbalansen utan att samtidigt öka det nationella sparandet eller minska de inhemska investeringarna.⁴ Det är även intressant att notera att ekvation (4) innebär att om hushållens sparande är lika stort som de inhemska investeringarna, kommer den offentliga sektorns sparande utvecklas ungefär som nettoexporten över tiden.⁵

På samma sätt som det nationella sparandet kan delas upp i den konsoliderade offentliga sektorns sparande och hushållens sparande kan de inhemska investeringarna delas upp i den offentliga sektorns investeringar och privata investeringar. Denna uppdelning ger vid handen att om den offentliga sektorns investeringar överstiger denna sektors sparande, och om detta inte fullt ut motverkas av ett sparandeöverskott i den privata sektorn, måste detta per definition motsvaras av ett underskott i bytesbalansen. Ett växande underskott i bytesbalansen kan därigenom vara ett tecken bland andra på att statens utgifter är högre än inkomsterna.

Genom att kombinera den nationella inkomstidentiteten (1) med den nationella budgetrestriktionen kan betalningsbalansen härledas. Enligt budgetrestriktionen är landets samlade utgifter i varje tidsperiod begränsade av inkomsten i samma period och landets möjligheter att låna:

² Dessa faktorinkomster kallas numera ofta för primära inkomster. Nettofaktorinkomsterna består av löner, kapitalavkastning och löpande transfereringar.

³ Detta innebär alltså att det nationella sparandet är identiskt med summan av den offentliga sektorns sparande och hushållens sparande.

⁴ Nettofaktorinkomsterna antas vara konstanta på kort sikt.

⁵ Denna relation innebär i själva verket att den offentliga sektorns budgetbalans under vissa tidsperioder kommer att samvariera med handelsbalansen.

$$BNP_t + r_t A_t = C_t + I_t + G_t + (A_{t+1} - A_t). \quad (6)$$

där A_t är nettotillgångarna gentemot utlandet i period t och $r_t A_t$ är räntekostnaden på dessa tillgångar. Nettotillgångarna består i sin tur av kapitalbalansen och den finansiella balansen. Från (1) och (6) erhålles enkelt betalningsbalansen:

$$X_t - M_t + F_t = -(A_t - A_{t+1}). \quad (7)$$

Vänsterledet i betalningsbalansen (7) är, som tidigare har nämnts, bytesbalansen som består av summan av handelsbalansen och nettofaktorinkomsterna. Termen $(A_t - A_{t+1})$ i högerledet visar hur nettotillgångarna gentemot utlandet förändras över tiden. Notera att om svenskar nettoköper utländska tillgångar så uppvisar kapitalbalansen och den finansiella balansen ett nettounderskott, d.v.s. $A_t - A_{t+1} < 0$. Ekvation (7) innebär således att summan av bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen alltid är identiskt lika med noll.⁶

Sambandet med utlandsställningen

Eftersom den finansiella balansen mäter nettoutlåningen gentemot omvärlden kommer en förändring i bytesbalansens saldo – per definition – alltid att motsvaras av en likartad förändring i nettoanspråken gentemot omvärlden. Ett bytesbalansöverskott motsvaras således av en ökning av nettofordringarna – privata eller offentliga – gentemot omvärlden. Överskottet kan även återspeglas i en ökning av valutareserven eftersom valuta-reservstransaktionerna ingår i den finansiella balansen. Ett underskott i bytesbalansen innebär istället att nettoförvärven från omvärlden måste betalas antingen genom avveckling av utländska tillgångar eller genom en ökning av skulderna till utlandet.

Detta innebär att om t.ex. Sverige köper mer tillgångar utomlands än vad som säljs till utlandet (detta är detsamma som att säga att nettot av den finansiella balansen är mindre än noll) måste Sverige samtidigt sälja mer varor och tjänster till utlandet än vad som köps från utlandet. De samlade betalningarna ut ur ett land måste helt enkelt motsvara det samlade betalningsinflödet.

Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuldsättning och redovisas i form av stockuppgifter över samtliga inhemska sektors tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Nettot av tillgångarna och skulderna är således ett mått på ett lands förmögenhet gentemot omvärlden. Stockuppgifterna redovisas till marknadsvärde och delas precis som den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övrigt kapital och valutareserven.⁷

Sambandet mellan utlandsställningen och de transaktioner som ingår i betalningsbalansen illustreras i figuren nedan. Förändringar i nettoställningen gentemot omvärlden beror både på genomförda transaktioner som

⁶ Eftersom en rad olika källor används för att mäta posterna i betalningsbalansen uppstår såväl mätfel som periodiseringsfel och därför ingår också en residual i form av en restpost.

⁷ I vissa fall används det bokförda värdet istället för marknadsvärdet p.g.a. att underlaget för beräkning av marknadsvärdet är otillräckligt.

registreras i den finansiella balansen och på förändringar i växelkurser och tillgångspriser. Dessutom kan stockarna påverkas av t.ex. nedskrivningar av fordringar (ett exempel på övriga korrigeringar i figuren). Om bytesbalansen under en längre period uppvisar under- eller överskott medför detta en uppbyggnad av antingen en nettoskuld eller en nettotillgång.

Förändringar av utlandsställningen beroende på					
Ingående balans	Transaktioner	Prisförändringar	Valutakursförändringar	Övriga korrigeringar	Utgående balans

